

Sygn. akt : II AKa 215/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2010 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący	SSA Bożena Brewczyńska
Sędziowie	SSA Marek Charuza SSA Małgorzata Niementowska (spr.)
Protokolant	Agnieszka Przewoźnik

przy udziale Prokuratora Małgorzaty Bednarek

po rozpoznaniu w dniu 29 lipca 2010

sprawy wnioskodawcy **A. R.**

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za represjonowanie w okresie stanu wojennego

na skutek apelacji pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 23 kwietnia 2010 r.

sygn. akt IV Ko 68/09

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Gliwicach do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II AKa 215/10

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2010 roku, sygn. akt IV Ko 68/09 Sąd Okręgowy w Gliwicach na podstawie art. 8 ustęp 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z dnia 23.02.1991 roku z późn. zmianami znowelizowanej ustawą z dnia 19 września 2007 roku Dz. U. z dnia 18.10.2007 roku) oddalił wniosek A. R. o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia za internowanie.

Sąd Okręgowy zasądził na rzecz Kancelarii Adwokackiej adwokata A. M. koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu i kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Powyższy wyrok zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy w całości zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 8 ust.5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku

o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż pojęciu „okresu będącego podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia lub uznania za nieważne decyzji” – wobec osób internowanych, odpowiada czas poprzedzający wydanie decyzji o internowaniu, w którym cezurę stanowią będą z jednej strony data określona w ustawie jako początkowa tj. 1 stycznia 1944 roku, z drugiej zaś strony – data wykonania decyzji oraz przyjęciu, że z powyższego przepisu wynika obowiązek przekrojowego badania przez sąd życiorysu wnioskodawców, by uniemożliwić skuteczne domaganie się odszkodowania i zadośćuczynienia osobom, które sprzeniewierzyły się ideom niepodległego bytu Państwa Polskiego, niezależnie od ich późniejszej postawy.

Podnosząc ten zarzut skarżący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem wniosku,

ewentualnie o

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Jednocześnie skarżący wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika wnioskodawcy kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu przed sądem II instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Wywiedziona apelacja okazała się uzasadniona, co skutkowało wydaniem w niniejszej sprawie wyroku o charakterze kasatoryjnym. Wyrokując Sąd Okręgowy uznał, co podkreślił w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, że postawa wnioskodawcy w chwili wydania wobec niego decyzji o internowaniu nie budzi zastrzeżeń natury moralnej, co więcej to ona skutkowałą wydaniem wobec niego decyzji o internowaniu. Nałożenie jednak przez ustawodawcę obowiązku przekrojowego badania życiorysu wnioskodawcy spowodowało wydanie rozstrzygnięcia oddalającego jego wniosek, w oparciu o przepis art. 8 ust. 5 ustawy

z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Podzielając stanowisko skarżącego, co do zbyt szerokiej interpretacji zapisu dotyczącego „okresu będącego podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia lub uznania za nieważne decyzji” dokonanej przez sąd I instancji, Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie dokonał odmiennej interpretacji tego zapisu. Zdaniem sądu odwoławczego przez okres „będący podstawą uznania za nieważne decyzji

o internowaniu” należy rozumieć okres, w jakim doszło do wydania tej decyzji,

czyli ją poprzedzający, a działalność ta, czyli to, co było powodem internowania

nie może stanowić zaprzeczenia działalności, której dotyczy ustawa z dnia 23 lutego 1991 roku. (tak samo Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 4 marca 2010 roku

V KK 230/09).

Zgodnie ze stanowiskiem sądu odwoławczego zaprezentowanym wyżej należało zbadać czy w okresie, w jakim doszło do wydania decyzji o internowaniu wnioskodawca nie prowadził działalności stanowiącej zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Sąd I instancji posiłkując się kategorią sformułowaną, uznał za bezsporną działalność opozycyjną wnioskodawcy nie analizując jej w należyty sposób. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zważywszy na niechlubny okres w życiu wnioskodawcy, jakim była współpraca ze służbą bezpieczeństwa należało z należytą starannością ustalić przebieg jego działalności opozycyjnej łącznie z datą jej rozpoczęcia oraz powody, dla których został internowany. Zwłaszcza ostatnia kwestia jest niezwykle istotna dla wykazania istnienia podstaw do odszkodowania i zadośćuczynienia w oparciu o przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 z racji internowania. Nie wystarcza, bowiem dla powyższego li tylko odwołanie się do powodów wskazanych w decyzji o internowaniu,

zwłaszcza, że w tym przypadku było to „ciągłe nawoływanie do przerw w pracy i bojkotowanie decyzji służbowych i innych”. Koniecznym, więc staje się wykazanie w oparciu o stosowne dowody, że pozbawienie wolności związane było z działalnością, o jakiej mowa w art.1 ust.1 ustawy, a już na pewno, że nie była to działalność stanowiąca jej zaprzeczenie. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2010 roku V KK 230/09).

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd winien wnikliwie przeanalizować okres, w który wnioskodawca miał rozpocząć działalność opozycyjną, ustalając motyw, jakimi kierował się przy jej podjęciu i datę, w jakim ona nastąpiła. Powyższe jest konieczne zważywszy na długi, bo przeszło dwuletni okres współpracy ze służbą bezpieczeństwa, jego zaangażowanie w jej wykonywanie oraz końcową datę współpracy, która w dokumentach IPN wskazana jest jak 5 listopad 1981 rok.

W kontekście ostatniej daty koniecznym jawi się przesłuchanie świadków wnioskowanych przez A. R. mających potwierdzić jego aktywność opozycyjną zwłaszcza w okresie, kiedy figurował w dokumentach służby bezpieczeństwa, jako jej współpracownik i ustalenie czy znana im była rola wnioskodawcy, jako tajnego współpracownika służby bezpieczeństwa i motyw, którymi kierował się zaprzestając z nią współpracy i podejmując działalność opozycyjną. Wskazanim byłoby również ustalenie, jaka była praktyka dalszej współpracy służby bezpieczeństwa z tajnym współpracownikiem w sytuacji, gdy

zawieszona (w niniejszej sprawie starszy sierżant R. T.) np. z uwagi na chorobę nie mogła zajmować się dalej konkretnym źródłem osobowym. Czy przydzielano tajnemu współpracownikowi innego prowadzącego, czy rezygnowano ze współpracy z nim i wykreślano go z ewidencji. Ustalając powyższe koniecznym również jawi się wyjaśnienie znaczenia zapisu „zdjęty z ewidencji

z powodu wyczerpania możliwości operacyjnych”, w drodze przesłuchania jego

autora lub innego funkcjonariusza służby bezpieczeństwa Wydziału III (...)

w K. lub Wydziału III Grupy Operacyjnej G.. Zdaniem sądu odwoławczego powyższe ma istotne znaczenie w niniejszej sprawie tym bardziej, że jak wynika z materiałów IPN jeszcze w kwietniu 1981 roku wnioskodawca był w orbicie zainteresowania zastępcy naczelnika Wydziału C (...) w K. (k.14-17 teczka personalna).

Po wyjaśnieniu wszystkich wyżej przedstawionych okoliczności zwrócić również należy uwagę na powody internowania wnioskodawcy wskazane w decyzji

o internowaniu i w oparciu o podane przez wnioskodawcę dowody zmierzać do ustalenia czy „ciągłe nawoływanie do przerw w pracy i bojkotowanie decyzji służbowych i innych” było przejawem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego czy motyw tego działania miały inny niż niepodległościowy charakter.

Zdaniem Sądu odwoławczego, nie przesądzając o ostatecznym rozstrzygnięciu, tylko wyjaśnienie piętrzących się w niniejszej sprawie wątpliwości poprzedzone rzetelną analizą dowodów w tym oceną zeznań wnioskodawcy w szerokim kontekście całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego pozwoli na poczynienie prawidłowych ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie.

W takiej sytuacji, należało uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.